

PODJETNIK POSAMEZNIK (PSIHOLOŠKE RAZLAGE) IN SOCIOLOŠKE RAZLAGE PODJETNIŠTVA

DR. BOŠTJAN ANTONČIČ

Psihološke razlage

Temelj:

- podjetniki imajo prirojene osebnostne lastnosti (traits), ki jih razlikujejo od drugih ljudi

Značilnosti:

- potreba po dosežkih
- naklonjenost prevzemanju tveganja
- notranji nadzor
- potreba po neodvisnosti
- (podjetniška samoučinkovitost)

2

Potreba po dosežkih

Temelj:

- McClelland (1961): *n Ach* (need for achievement) loči podjetnike od drugih ljudi

Mnoge raziskave so potrdile, da imajo podjetniki visoko potrebo po dosežkih,

vendar:

- preučevale so predvsem uspešne podjetnike
- niso nedvoumno pokazale ali je *n Ach* prirojena ali pridobljena lastnost

3

Notranji nadzor

Temelj:

- Rotter (1966): "locus-of-control": oseba zazna rezultate dejavnosti, kot da so pod nadzorom osebe (notranji nadzor), ali kot da oseba nanje ne more vplivati - nanje vplivajo zunanji dejavniki (zunanji nadzor)

Raziskave so potrdile, da je notranji nadzor povezan z *n Ach* in da imajo podjetniki bolj poudarjen notranji nadzor kot ljudje na sploh:

- notranji nadzor lahko vodi do večje težnje in bolj dejavno vplivanje na razplet dogodkov
- to velja za uspešne podjetnike in managerje bolj kot za manj uspešne

4

Naklonjenost tveganju

Temelj:

- tveganje značilnost podjetništva od Cantillon-a (1734) naprej

Vendar:

- naklonjenost tveganju kot osebna lastnost ne razlikuje podjetnikov niti od managerjev, niti od ljudi na sploh
- naklonjenost tveganju se lahko spreminja glede na situacijo

5

Potreba po neodvisnosti

Temelj:

- podjetniki ustanovljajo svoja podjetja zaradi želje po neodvisnosti (Scott, 1980)

Vendar:

- ni dokazov, da bi bila to prirojena značilnost

6

Podjetniška samoučinkovitost

Temelj:

- prepričanje podjetnikov o lastnih zmožnostih uspešnega izvajanja različnih nalog in vlog ("entrepreneurial self-efficacy" - Chen, Greene in Crick, 1998), na različnih področjih:
 - trženje
 - inovacije
 - management
 - prevzemanje poslovnega tveganja
 - finančni nadzor
- podobno notranjemu nadzoru, a prilagojeno na področje podjetništva

Vendar:

- to so v pretežni meri pridobljene značilnosti

7

Sklep

Podjetništvo je v večji meri rezultat drugih dejavnikov, kot pa prirojene osebnostnih značilnosti

S psihološkega vidika bi bilo morda pomembneje analizirati procese razmišljanja podjetnikov, kot pa njihove prirojene lastnosti

8

Sociološke razlage

Temelj:

- članstvo v družbeni skupini je odločilnega pomena za odločitev o ustanovitvi lastnega podjetja

Dva vidika:

- družbeni dejavniki silijo ljudi v podjetništvo (push)
- družbeni dejavniki vzpodbujajo ljudi za podjetništvo (pull)

9

“Outsiderstvo”

Temelj:

- teza o outsiderskih skupinah kot nosilcih gospodarske dejavnosti (Weber, 1930: “Protestantska etika in duh kapitalizma”)

Primeri:

- verske manjšine (Sikhi v Indiji, Židje v srednjem veku, protestantje od poznega 17. stoletja dalje)
- imigranti in narodnostne manjšine (ekskluzivnost, izločitev)
- ženske (motivacija zaradi podrejenosti na trgu delovne sile)

10

Sociološki dejavniki (Shapero & Sokol)

Negativni pritiski:

- outsiderstvo
- nezaposlenost
- nezadovoljstvo z delovnim mestom
- kriza srednjih let ali ločitev

Pozitivni pritiski:

- družinska tradicija
- položaj v družini
- napredovanje - kariera
- izobrazba
- izkušnje

Življenjski preskoki:

- vojska
- šolanje
- zapor

Pozitivne vzpodbude:

- partner
- mentor
- investitor
- kupec

Situacijske zaznave družbene sprejemljivosti in izvedljivosti podjetništva

11

Problemi socioloških razlag

Ne postanejo vsi člani neke družbene skupine podjetniki

Alternativni sociološki pristop: družbene mreže

Razvoj teorij: Integracija alternativnih razlag

Integrativni pristop: oblikovanje kontingenčnih modelov

12